

6 ŞUBAT 2023'TE KAHRAMANMARAŞ'TA YAŞANAN DEPREMLER EKSENİNDE TÜRKİYE'DE DEPREM HABERCİLİĞİNE BAKIŞ: PROF. DR. SÜLEYMAN İRVAN İLE SÖYLEŞİ

Selin MADEN*

Maden, S. (2023). 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta yaşanan depremler ekseninde Türkiye'de deprem haberciliğine bakış: Prof. Dr. Süleyman İrvan ile söyleşi. *Etkileşim*, 11, 406-420.
doi: 10.32739/etkilesim.2023.6.11.202

*Bu çalışma araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.
This study complies with research and publication ethics.*

Coğrafi konumu itibarıyla Kuzey Anadolu, Doğu Anadolu ve Batı Anadolu Fay Hattı olmak üzere üç büyük fay hattı bulunan Türkiye, depremin sıklıkla yaşandığı ülkelerden biridir. Bu bağlamda geçmişe bir yolculuk yapıldığında; 1930 Hakkâri Depremi, 1939 Erzincan Depremi, 1942 Niksar-Erbaa Depremi, 1943 Tosya-Ladik Depremi, 1944 Bolu-Gerede Depremi, 1966 Varto Depremi, 1975 Lice Depremi, 1976 Çaldıran Depremi, 1999 Gölcük Depremi, 1999 Düzce Depremi, 2003 Bingöl Depremi, 2011 Van Depremi, 2020 Elâzığ Depremi ve 2020 İzmir depremi gibi çok sayıda örnekle karşılaşılmaktadır. Günümüze gelindiğinde ise 6 Şubat 2023'te saat 04.17'de Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde gerçekleşen 7,7 büyüklüğündeki ilk deprem; Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya, Diyarbakır, Kilis, Şanlıurfa, Adıyaman, Hatay, Osmaniye ve Adana olmak üzere Türkiye'nin Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz Bölgesi'nde bulunan on şehri etkilemiştir. Artçı depremler olmaya devam ederken aynı gün saat 13.24'te Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesinde meydana gelen 7,6 büyüklüğündeki ikinci deprem ise var olan hasarın daha da artmasına yol açmış, yedi gün süreyle millî yas ve on ilde Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edilmesiyle sonuçlanmıştır.

Yaşanan bu felaketin ardından haber ve gazetecilik daha fazla önem kazanmış, tüm Türkiye'nin ana gündemi deprem olmuştur. Buna paralel olarak doğal afetlere ilişkin yapılan habercilik faaliyetlerini kapsayan afet haberciliği/afet gazeteciliği devreye girmiş ve bu habercilik türü içerisinde yer alan deprem haberciliği ön plana çıkmıştır. Çok sayıda medya kuruluşundan gazeteci deprem bölgesine giderek son gelişmelerin aktarılmasını sağlamıştır. Haberlerde; bebek, çocuk, genç, yetişkin, yaşlı gibi farklı yaş grubundan bireyler ve söylemleri işlenmiştir. Ayrıca kurtarılan ya da kurtarılmayı bekleyen evcil hayvanlar da haberlere konu olmuştur. Bu süreçte okur/izleyici; yıkılan binalar, tutuklanan

* Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, Toplumla İlişkiler Koordinatörlüğü, Kırklareli, Türkiye.
selinmaden@klu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4426-1240

müteahhitler, arama kurtarma çalışmaları, yağmalama olayları, kurtarılan, yaralanan ve hayatını kaybeden insanların sayısı ve durumu, illere ulaştırılan ulusal ve uluslararası yardımlar, meydana gelen artçı depremler, enkaz kaldırma çalışmaları, ekonomik alandaki yansımalar, yapılan göçler gibi depremle ilişkili pek çok konu hakkında bilgilendirilmiştir. Enformasyonun üretilmesinde profesyonel gazetecilerin yanı sıra yurttaşlar da önemli rol oynamış, yayılmasında ise hem geleneksel medyadan hem de sosyal medya mecralarından yararlanılmıştır.

Bilgi akışının bu denli kesintisiz ve yoğun olduğu bir dönem, yapılan habercilik faaliyetlerine ilişkin tartışmaları da kaçınılmaz olarak beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda hem internet haberciliği hem de televizyon haberciliği tartışmalara konu olurken, doğru ve yanlış uygulamalar çeşitli açılardan odağa alınmıştır. Bir yanda içeriklerde yer alan bilgilerin ve içeriği destekleyici fotoğraf, video gibi öğelerin gerçekliğine, diğer yanda da içerik sunumlarının doğruluğuna yönelik sorgulamalara başlanmıştır. Önceden yaşanmış depremlere ait görüntülerin yeniymişçesine sunulduğu, asılsız bilgilerin haberleştirildiği, var olan gerçekliğin gizlendiği, uzman olmayan kişilerden görüş alındığı habercilik faaliyetleri ile karşılaşıldıkça, bağlamdan koparma, çarpıtma ve hatalı ilişkilendirme gibi gazetecilik etiğine uygun olmayan haber örneklerine de rastlanmıştır. Ayrıca ötekileştirici, kışkırtıcı ve nefret içeren bir haber dili ile oluşturulan içerikler de okur/izleyici ile paylaşılmıştır. Öte yandan kimi gazetecilerin yaptıkları haberler ve habercilik faaliyetleri ile eleştiri aldığı kimi gazetecilerin ise sergiledikleri başarılı gazetecilik ile övgü topladığı görülmüştür. Tüm bu doğru ve yanlış habercilik faaliyetleri sonucunda ‘deprem ülkesi’ olarak nitelendirilen Türkiye’de deprem haberciliğinin önemi bir kez daha anlaşılmıştır.

Bu kapsamda yaşanan sorunların çözülmesinde ve doğru uygulamaların artırılmasında konuya iletişim bilimleri açısından yaklaşmanın da önemli olduğu düşüncesinden hareketle literatür incelendiğinde, Türkiye’de yapılan akademik çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Türkiye’de deprem haberciliğini akademik bir perspektif ile değerlendirmek adına katkı koymak amacıyla Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölüm Başkanı Prof. Dr. Süleyman İrvan ile bir söyleşi gerçekleştirilmiştir. 6 Şubat 2023’te yaşanan depremlerin ardından Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yayımlanan *Deprem Haberciliği Rehberi*’nin¹ hazırlanmasına da öncülük eden Prof. Dr. İrvan, Türkiye’de deprem haberciliğini ve son dönemde yapılan deprem haberciliği faaliyetlerini yorumlamıştır. Ayrıca, medya ve etik ilişkisi üzerine kaleme aldığı yazılar ve yaptığı çalışmalar ile gazeteciliğe yeni bir boyut kazandıran Prof. İrvan, deprem haberciliğini gazetecilik etiği bağlamında da irdeleyerek konunun çeşitli yönlerine ışık tutmuştur.

Literatüre baktığımızda; orman yangını, heyelan, sel, deprem gibi doğal afetlere ilişkin habercilik pratiklerinin ‘afet gazeteciliği/afet haberciliği’ şeklinde tek

¹ Rehberin maddelerine erişmek için bkz.: (Haber Üsküdar, 2023).

bir çatı altında toplandığını ve bu kavrama ilişkin ağırlıklı olarak tüm afetleri kapsayan ortak bir tanımlama yapıldığını görüyoruz. Ancak bunu genelden özele indirsek deprem haberciliği nasıl tanımlanabilir?

Afet kavramı, bütün doğal afetleri tek bir çatı altında toplayan bir kavram olduğu için afet haberciliği olarak kullanılması gayet anlaşılabilir bir şey ancak bence afetlerin kendilerine özgü farklı özellikleri var. Meselâ sel de bir afet, deprem de bir afet ama seli veya geçmişte yaşadığımız orman yangınlarının hepsini tek bir kategori içerisinde değerlendirmek bence çok doğru değil, çünkü deprem diğer afetlerden çok farklı boyutlara sahip. Son yaşadığımız Kahramanmaraş depreminde de bunu gördük. Binalar yıkıldı, yıkık binaların altında insanlar vardı. Çok sayıda insan öldü, bir kısmı sağ kurtarıldı. Bu yüzden *savaş haberciliği* gibi depreme özgü bir habercilik alanı olması gerekiyor. Nasıl ki savaşlarda çok sayıda insan ölüyorsa depremlerde de çok sayıda insanın ölümüne tanıklık edebiliyoruz. Ama orman yangınları öyle değil, nihayetinde yanan bir ormana nasıl müdahale edildiği ya da edilmediğiyle ilgili bir süreç söz konusu. Bir selden etkilenenler ile depremden etkilenenler arasında da devasa bir fark var. 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta gerçekleşen depremlerden 10 milyondan fazla insanın etkilendiği söyleniyor. Bu çok büyük bir rakam. Dolayısıyla deprem haberciliği diye ayrı bir kategori olmalı. Aslında İngiltere'de *earthquake reporting* diye geçen bir kavram da var. Türkiye ise bir deprem ülkesi olmasına rağmen deprem konusunda doğru dürüst bir hazırlığı yok, gazetecilik alanında da öyle. Kavramlar, enerjinizi doğru yönlendirmek için iyi bir şeydir. Bu nedenle deprem haberciliği diye ayrı bir tanımlamaya gidildiğinde daha spesifik bir şeyden söz ediyorsunuz ve deprem ile ilgili temel bilgileri, deprem uzmanlarını ve böyle bir durumda kimlerle konuşulacağını, depremden etkilenen insanlar ile nasıl konuşulması gerektiğini bilme durumuna işaret ediyorsunuz.

Sözleriniz doğrultusunda deprem haberciliği için "sahadaki psikolojinin farkında olan, deprem ile ilgili kavramları ve uzmanları bilen muhabirlerin bu konudaki bilgileri kullanarak haber üretmeleri, habercilik faaliyetinde bulunmaları" şeklinde bir tanımlamaya gidilebilir mi?

Evet, evet. Deprem haberciliği, bilim haberciliğinin bir alt versiyonu gibi çünkü deprem jeoloji biliminin bir kavramı. Dolayısıyla büyüklük, şiddet gibi kavramları ve farklarını bilmeden açıklamalar yorumlanamaz. Örneğin haberlerde "7,6 şiddetinde bir deprem oldu" denildiğinde ya da "beş bin atom bombası büyüklüğünde bir güç" ifadesi kullanıldığında bunun ne anlama geldiği bilinmeli. Nasıl ki bir ekonomi muhabiri ekonomiyle ilgili enflasyon, devalüasyon gibi kavramları bilmek zorundaysa deprem muhabiri olarak deprem haberciliği yapan kişi de büyüklük, şiddet gibi kavramların ne anlama geldiğini bilmek zorundadır. O yüzden bu konuda haber üreten muhabirlerin teknik olarak bir uzman gibi değil ama kavramsal düzeyde temel bilgilere sahip olması gerekiyor.

Afet gazeteciliği; afet öncesi, afete müdahale süreci ve afet sonrası olmak üzere üç aşamalı bir gazetecilik faaliyeti olmasına karşın, Türkiye’de bilgilendirme çalışmalarının afetten sonra ivme kazandığını görmekteyiz. Bu durumun temel nedenleri nelerdir?

Medyanın geleneksel refleksi tepkisel yani olay merkezli oluyor, olayı haber yapıyor, olayın öncesine bakmıyor. Daha öncesinden, “burada bir olay olabilir, burada birtakım emareler var” düşüncesiyle hareket etmiyor. Yani *önleyici habercilik*² dediğimiz bir habercilik yok. Hâlbuki öncesini haber yapsa belki önlem alınmasını da sağlayabilir. Örneğin riskli binalar ile ilgili dikkat çeken bir habercilik yapılsaydı, yaşananlar bu kadar şiddetli olmayabilirdi. Deprem olduktan sonra şimdi herkes ne yapabiliriz peşine düştü. Ancak medya bunu sadece deprem konusunda değil hiçbir konuda yapmıyor. Hâlbuki medya *uyarıcı habercilik*³ yapmalı. Şu anda yapılan; ölen kişi sayısı, yapılan yardımlar, arama kurtarma çalışmaları gibi olanı, yaşananları aktarmak. Aslında olay oldu ve bitti. Uyarıcı gazetecilik yok. Depremle ilgili uyarıcı gazetecilik, fay hattı üzerinde bulunan binaların durumu, uzman raporu var mı gibi konuları ele almalıdır. Böyle uyarıcı habercilik yapılsa örneğin insanlar ev alırken daha dikkatli olur. Tabii ki şu anda olan bitenin aktarılmasında medya çok büyük bir görev üstlendi ama her şey olup bittikten sonra onu haber yapmak başka bir şey, olmadan önce insanları uyararak başka bir şey. İşte tüm bunları da içeren uyarıcı bir gazetecilik anlayışına doğru geçmek gerekiyor.

Deprem haberi yazım sürecinde nelere dikkat edilmelidir? Haberde yer alması ve almaması gereken bilgiler nelerdir?

Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi olarak hazırladığımız *Deprem Haberciliği Rehberi*’nde biraz bu konuyu irdelemeye çalıştık. Gazeteci orada haber yaparken insanların yakınlarının olduğunu bilmeli, konuya bir empati çerç-

² Türkçede ilk kez Prof. Dr. Süleyman İrvan tarafından kullanılan ve “önleyici gazetecilik” olarak da ifade edilen bu kavramı İrvan şu şekilde açıklamıştır: “Önleyici habercilik; bir olay olmadan, bu olayın olabileceğine ilişkin kişi ve kurumları önlem almaya teşvik eden bir gazeteciliktir. Kriz olmadan ileride bir kriz olabileceği ihtimalini ortaya koyup, kriz çıkabileceğine ilişkin haberler yapmaktır. Bu gazetecilik türü daha çok önlenemeyen olaylarda sorunlara dikkat çekmekte ve ‘ileride böyle bir şey olabilir’ demektedir. Gazeteciliğin tek başına bir önleme gücü yoktur ama önleyici çabalara işaret edebilir ve bu çabaları harekete geçirebilir. Uyarıcı gazeteciliğin öncesidir”.

³ Türkçede ilk kez İrvan tarafından kullanılan ve “uyarıcı gazetecilik” olarak da ifade edilen bu kavramı Prof. Dr. Süleyman İrvan şu şekilde açıklamıştır: Uyarıcı habercilik ile önleyici habercilik birbirine benzer iki kavramdır. İngilizcede ‘alarm bell’ şeklinde bir kavram vardır ve Türkçeye ‘alarm zili’ şeklinde çevrilebilmektedir. Uyarıcı habercilik, bir olay sonucunda ne olacağını önceden tahmin eden, “Burada bir şey olabilir” uyarısında bulunan bir gazeteciliktir. Gazetecilik bir tahmin işidir ve tehlikeyi önceden görüp, harekete geçip, ‘olay geliyor’ demeyi de gerekli kılar. Uyarıcı habercilik, büyük bir risk bulunan durumlarda devreye girer”.

vesinde yaklaşmalı. Benzer şekilde her kurtarma çalışmasını canlı yayınlarda aktarmalarını da riskli buluyorum açıkçası çünkü depremzede göçüğün altında günlerce kaldığı için ne halde çıkacağını bilemezsiniz ya da insanların kıyafetleri uygun olmayabilir. Bu yüzden canlı yayında göçük altından çıkarılan kişilere hemen kamerayı tutmamak ve dikkat etmek lazım. Göçük altındaki kişiyede mikrofon uzatılmamalı, sonuçta o bir gazeteci, arama kurtarma personeli değil. Gazetecinin görevi haber yapmak ve olanı biteni aktarmaya çalışmak. Bunu da doğru yapmak lazım. Örneğin bir kadın muhabir göçük altındaki bir yurttışa mikrofon uzattı, ona seslendi, "beni duyuyor musun?" diye sordu. Bu kişi muhabiri duysaydı ne olacaktı, bizler televizyon başında bu haberi izleyen izleyiciler olarak ne yapabildik ki? Orada arama kurtarma ekibi yok, siz muhabir olarak diyorsunuz ki, "Burada bir canlı var". Tamam güzel de peki bunu sen niye yapıyorsun? Stüdyodakiler de "sen yanlış yapıyorsun, bu nedir, böyle şey mi olur?" demediler ve muhabiri uyarmadılar. İşte bizim bunları deprem haberciliği çerçevesinde ele almamız lazım. Muhabirlere "deprem bölgesine gittiğinizde bu tür pratiklerden uzak durun" demeliyiz. Bölgede yapılan arama kurtarma çalışmalarına engel olmamalarını söylemeliyiz. Diğer yandan bazen habercilik faaliyetleri çok faydalı da olabiliyor. Meselâ Habertürk'te gazeteci Mehmet Akif Ersoy tarafından yapılan bir yayında onların kamera ışıkları ile arama kurtarma çalışmaları yapıldığına tanıklık ettik. Kameraların ışıklarını kapattırduğunda ekiplerin karanlıkta çalıştığını gördük. Bu bir realite. Siz orada çalışmaları kolaylaştırabilirsiniz de, ama zorlaştırabilirsiniz de. Muhabir "Benim beş dakika sonra canlı yayınım var, göçük altındaki kişiyi hemen çıkartmayın, benim canlı yayınım kadar beklesin" de diyebilir, bilemiyorum oradaki süreci. İşte bu tür pratiklerden kaçınmak lazım, bir kişinin sağ kurtarılması sizin canlı yayınından çok daha önemli. Diğer yandan, bir gazeteci elinde mikrofon ile sahada geziyorsa insanlar bazen gelip konuşmak istiyorlar. İşte bu noktada gelip konuşmak isteyen kişi muhtemelen yakınını kaybetmesinden, göçük altında bir yakını olmasından kaynaklı olarak acılı olduğu için feryat edebilir, hatta kendisi açısından sonuçları kötü olabilecek şeyler de söyleyebilir. Başını derde sokabilecek, suç unsuru oluşturabilecek kelimeler kullanabilir. Bu nedenle de haklarında dava açılabilir. Bu yüzden canlı yayınlar risklidir. Belki de canlı yayında değil de insanlar ile konuştuktan sonra haber haline getirmeniz gerekebilir. Canlı yayında bu kişileri çok fazla gösterdiğiniz zaman, bu riskleri de göz önünde bulundurmanız lazım.

Peki bu gerçekliğı gizlemek gibi de değerlendirilebilir mi?

O insanların ruh hallerini biz bilmiyoruz. O insanlara mikrofon uzatmak gerekli, o insanların seslerini duyurabilmeleri açısından çok önemli ama yine de dikkatli olunması gerekiyor çünkü bir yayın kuruluşu olarak hakarete izin vermemelisiniz. Öbür türlü bu tarz durumları engelleyemezsiniz, mikrofon uzatmanızda daha da yanlış anlaşılabilir. Kahramanmaraş depremi süreci sürekli canlı yayınlar ile yürütüldü ama televizyon haberciliğı bence çok başarılı gitti.

Televizyon kanalları her yerde olmaya, her şehirden ve bölgeden arama kurtarma çalışmalarını ellerinden geldiğince aktarmaya çalıştılar. Benim görebildiğim kadarıyla problem olabilecek çok az şey oldu. Sahada deneyimli gazeteciler vardı ama deneyimsiz gazeteciler de vardı. Mesela mikrofonu saklayan bir muhabir oldu. Bu bir gazeteci refleksi değildi çünkü gazeteci dediğin mikrofon kaçıran değil, mikrofon uzatan kişidir.

Afet gazeteciliği, gazetecilikte yeni bir uzmanlık alanı olarak görülüyor. Bir gazetecinin her doğal afet ile ilgili uzmanlaşması mümkün müdür? Bu konuda medya kuruluşları nasıl bir politika izlemelidir?

Türkiye’de yangın, sel, deprem gibi çok fazla afet oluyor. Bir gazetecinin doğal afet olan bir bölgeye nasıl gideceğini bilmesi çok önemli. Gazeteciler; gitmeden önce hangi hazırlıkları yapmalı, hangi kıyafetler daha uygun, yanında hangi ekipmanlar olacak, ne kadar ekipman olacak gibi bütün bu soruların cevabını bilmeliler. Gittiklerinde ise neyle karşılaşabilirler, bir otel olmadığı için gece nerede kalacaklar gibi soruların yanıtları önem kazanıyor. Deprem bölgesinde bir çadırda, arabada ya da dışarıda uyuyacaklar. Dolayısıyla bütün bunlara hazırlıklı olmalılar, uygun bir araç ile gitmeliler. Tüm bunları bilen, dayanıklı, sadece fiziksel değil psikolojik dayanıklılığı da olan kişilerin bu bölgede habercilik yapması lazım. Çünkü sahaya giden gazeteci orada vefat eden insanları da görecek, buna da dayanabilmeli. Afet haberciliği diye her afete uygun bir muhabir olmayabilir. Bu yüzden en azından afet bölgesi kavramını bilen, gittiğinde neyle karşılaşabileceğinin bilincinde olan ve yanımda ne götürmeliyim konusunda asgari düzeyde kendisini hazırlayabilecek bir donanıma sahip olmalı. Bunun için de en azından asgari düzeyde bir ön eğitimden geçmesi gerekiyor. Afet haberciliğinde bence biraz bu tür bilgiler verilmeli.

İfadelerinizden hareketle, medya kuruluşları doğal afete göre muhabirler belirleyerek bu kişileri belli testlere tabi tutmalı ve eğitimler vermeli diyebilir miyiz?

Kesinlikle. Ancak Türkiye’deki en büyük sıkıntılardan birisi de şu: her muhabir her işi yapıyor. Savaş oluyor savaşa gidiyorlar, deprem oluyor depreme gidiyorlar. Genelde hep aynı muhabirler. Bunun temel nedeni de, ajanslar biraz daha iyi durumda olsa da televizyon kuruluşlarında ve gazetelerde çok az muhabir çalışıyor. Sadece afetleri haber yapan, afet uzmanı hiçbir muhabir yok. Ekonomi, spor gibi konularda çok sık haber üretildiği için bu alanlarda uzmanlaşan ve medya kuruluşlarında çalışan gazeteciler mevcut ancak doğal afetler ile ilgili haberler, doğal afet olduğunda önem kazanıyor. O yüzden de Türkiye gibi ülkelerde sadece bu alanda haber üreten bir muhabir istihdam etmeleri çok zor. Keşke olsaydı ama Türkiye’deki medya kuruluşlarının afetler konusunda uzmanlaşan bir muhabir istihdam edeceklerini zannetmiyorum.

Gazetecilerin deprem haberciliği yaparken uymaları gereken temel etik ilkeler nelerdir? Hâlihazırda var olan etik ilkeler yeterli midir?

Deprem haberciliğiyle alakalı etik ilkelerin bir kısmı zaten mevcut etik ilkeler içerisinde var. Ben bu konuyu, daha önce trafik haberlerine ilişkin olarak hazırlanan “Trafik Kazası Haberleri Yazım Kılavuzu”ndaki ilkeler gibi düşünüyorum. Meselâ o kılavuzda “Kaza yapan otobüs firmasının adını verin” denildi. Deprem haberciliğinde de muhabirin başka bilgilere sahip olması gerekiyor. Bir muhabir bir bina yıkılmışsa bu binanın önünden haber yapıyor. O zaman muhabir bu binayla ilgili; ne zaman yapıldı, kim tarafından yapıldı, müteahhiti kim, kaç katlıydı, kaç aile yaşıyordu gibi bilgilere sahip olan site yöneticisi, bina sakini gibi sağ kalan kişilerden bilgilere erişmeli ve ürettiği haberde bu bilgilere yer vermeli. İşte bu bilgiler haberi daha da güçlendirir. Böylelikle merak ettiğimiz soruların yanıtlarını haberde bulabiliriz.

Bu durumda var olan ilkelerin geliştirilmesi gerektiğini söyleyebilir miyiz?

Tabii ki. Deprem haberciliğine özgü ilkeler olmalı. Bizim yaptığımız *Deprem Haberciliği Rehberi*'ne benzer, sadece deprem haberciliği diye bir çalışma yapılmalı. Bizim hazırladığımız rehber aslında güzel bir çalışma oldu, o da geliştirilebilir. Biz bu ilkeler içerisinde “Depreme ilişkin haberleri verirken görüntülere müzik eklemeyin, dramatikleştirmeyin” dedik. Bu şekilde duygusal bir habercilik yapılıyor. Bizim bunu aşmış olmamız lazım, bu 90'lı yılların haberciliği. Bu tür haberler izleyiciyi psikolojik olarak da etkiliyor. Siz bu haberler ile insanlara “üzülün” diyorsunuz. Sanki insanlar üzölmüyormuş gibi üzölmelerini teşvik eden bir müzik koyuyorsunuz oraya, ne gerek var? Duygular ile ilgili bir şey değil ki bu, gazetecinin haberde bilgi aktarması lazım, duygulara değil bilgilere yoğunlaşması lazım. *Deprem Haberciliği Rehberi*'nde, “Haber kaynaklarınızın uzman kişiler olması gerekir, buna dikkat edin” diyoruz. Haberlerde herkes konuşturulmamalı çünkü gerçekten saçma sapan açıklamalar yapan kişiler oluyor. Meselâ “Bu depremi Amerikalılar yaptı” gibi haberler yapıldı. Hatta bir video gördüm, Maraş'ta sözde bir Amerikalı petrol kuyusu gibi bir şey işletiyormuş, oraya bomba yerleştirmiş, o bombayı patlatmış ve yaşananlar bu nedenle olmuş. Bir muhabir bunu haber haline getirirse, “Amerikalılar yaptı” derse olmaz. Doğru olmayan bir haber yapmış olursunuz.

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta yaşanan depremlere ilişkin yapılan haberler etik ilkeler bağlamında değerlendirildiğinde ortaya nasıl bir tablo çıkmaktadır? Gazetecilerin bu süreçte mesleki ilkelerine uygun davrandığı söylenebilir mi?

Bütöncöl bir değerlendirme yapmak çok kolay değil çünkü haberlerin hepsini izlemedim ama genel olarak konuşursak Türk medyasının bu deprem sürecinde oldukça iyi bir imtihan verdiğini düşünüyorum. Hemen hemen ilk gün-

⁴ Kılavuz ile ilgili habere ulaşmak için bkz.: (Anadolu Ajansı, 2017).

den itibaren bütün medya kuruluşları bütün şehirlere muhabir gönderdiler, oradan canlı yayın yapmaya başladılar ve oldukça başarılı bir habercilik süreci oldu. Tabii ufak tefek problemler çıktı ama çok takılmamak lazım çünkü oraya gidip günlerce yayın yapmak, o psikolojinin içerisinde olmak, sürekli ağlayan ve yakınlarını kaybeden insanları görmek, yıkılmış binaların arasında dolaşmak ve bu yıkılmış binaların altında belki ölü belki de sağ yatan insanlar olduğunu bilmek çok kolay değil. Ben orada olmanın ayrı bir psikolojisi olduğunu düşünüyorum. Gerçekten o muhabirler çok iyi iş çıkardılar. Son derece profesyonel davrandılar, çok iyi bir habercilik yapmaya çalıştılar. Ben art niyetli ve kasıtlı şekilde olayı çarpıtmaya yönelik bir gazetecilik görmedim.

Kahramanmaraş depreminden hareketle, Türkiye’de deprem haberciliği yapan gazeteciler bu alanda uzman kişiler olarak nitelendirilebilir mi? Bir gazetecinin deprem haberciliği alanında uzmanlaşması nasıl sağlanabilir?

Gazetecilerin büyük bir çoğunluğu uzman değildi. Habercilik alanında deprem uzmanlığı meselâ daha önce 1999 depremini ya da 2011’de Van’da olan depremi yaşamış gazeteciler olabilir. Tüm bu depremlere giden bir muhabiri düşünün: o artık bunları yaşadı, gördü ve biliyor. Gazetecilikte uzmanlık böyle bir şey, deneyimle ilgili. Bir gazeteci bilgi anlamında bunlara sahip olabilir ama sahadaki pratik çok daha önemli ve değerli. Bu süreçteki muhabirlerin büyük bir kısmı çok gençti ve ben bunların daha önce böyle bir deneyim yaşadıklarını düşünmüyorum. Ellerinden geleni yapmaya çalıştılar ama dediğim gibi onlara aslında daha önceden bir deprem haberciliği eğitimi vermek lazımdı çünkü deprem olduktan sonra bunu yapamazsınız. Savaşta bunu yaptılar, Batılı bazı medya kuruluşları muhabirlerini Ukrayna’ya göndermeden önce eğitim verdiler. Bizimkiler bunu yapmıyor, “kim gitmek istiyor?” diye soruyor, kim gitmek isterse onu gönderiyorlar. Nasıl gidecekleriyle, orada ne yapacaklarıyla ilgilenmiyorlar. Ama Reuters gibi büyük haber ajanslarının muhabirleri gönderilmeden önce 3-5 gün eğitim alıyor ve nasıl davranmaları gerektiği, röportaj yaparken neye dikkat etmeleri gerektiği, kendilerini nasıl koruyacakları hakkında bilgilendiriliyor. Sonuçta savaş bölgesinde kendilerini korumaları da çok önemli. Deprem bölgesinde de öyle. Meselâ muhabir hasar görmüş bir binanın önünden yayın yapıyor, en ufak sarsıntıda bina yıkılabilir. Hatta bir tane bina canlı yayın esnasında yıkıldı da. Bu çok riskli. Siz artçıları devam eden bir deprem bölgesinde haber yapıyorsunuz. Elinizde bir mikrofon var ve her an çevrenizdeki binalar yıkılabilir. Orada önce kendinizi güvene alacaksınız, kendiniz güvende değilseniz hiçbir şey yapamazsınız. Korkarak habercilik yapamazsınız. Yayını güvenli bir yerden yapmalısınız. Ama tabii bazen de oradan yapmaları gerekiyor, sonuçta enkaz kaldırma çalışmalarını oradan yapacaklar ve orası da binanın dibi. Dolayısıyla da çok kolay değil yani.

Görsel 1. Kahramanmaraş depreminden sonra foto muhabir Adem Altan tarafından çekilen fotoğraf (AFP, 2023)

Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremin ardından Agence France Presse (AFP) foto muhabiri Adem Altan tarafından çekilen ve depremzede Mesut Hançer'in enkazda kalarak hayatını kaybeden kızı Irmak'ın elini tutmasını konu alan fotoğraf, depremin sembol fotoğraflarından biri olarak nitelendirildi. Ancak devamında tartışmaları da beraberinde getirdi. Bu fotoğraf etik açıdan nasıl değerlendirilebilir?

Çok dramatik bir fotoğraf. Ben de acaba etik açıdan doğru mu değil mi diye çok düşündüm. Oradaki mesele şu aslında: Çekilen fotoğraf bir çaresizliği gösteriyor, bir adamın çaresizliğini. Fotoğrafta hayatını kaybeden çocuğun yüzü görünmüyor, sadece elini tutuyordu. Dolayısıyla da o şekilde kullanılabilir diye düşünüyorum. Gerçekten de bu fotoğraf dünya medyasında da yayımlandı, İngiliz medyası bu fotoğrafı kullandı. Hatta bir tarafta kurtarılan bir bebek fotoğrafı ile umudu, diğer tarafta da bu fotoğraf ile çaresizliği anlattılar. İki fotoğrafı yan yana koydular: bir tarafta umut, bir tarafta çaresizlik. Depremi başka nasıl anlatabilirsiniz ki? "Fotoğrafların dili yoktur" diye saçma sapan şeyler yaptılar ya, fotoğrafların dili olmaz mı? Fotoğrafların nasıl dili olmaz? Fotoğraflar çok şey anlatır.

İfadelerinizden, söz ettiğimiz fotoğrafın gazetecilik etiği bağlamında bir sorun teşkil etmediğine ancak daha sonra altına müzik döşeme, üstüne yazı yazma yoluyla dramatikleştirilmesinin problemlere yol açtığına yönelik bir çıkarımda

bulunabilir miyiz?

Evet evet, tabii onlar problem. Yoksa gerçekliği, orada yaşanan gerçeği en iyi anlatan fotoğraflardan bir tanesi. Üstelik ölen çocuğa da zarar vermeden yapıyor bunu, onun yüzünü göstermiyor. Aylan bebekte olduğu gibi yüzünü gösterse doğru bulmam ama bu fotoğrafta öyle yapmıyor. Bu nedenle kabul edilebilir bir gazetecilik ve çok dramatik. Fotoğrafı çok çarpıcı buldum. Deprem ikonik fotoğraflarından bir tanesi oydu zaten.

Görsel 2. İzmir depreminde Elif bebeğin kurtarılmaya anı ve anın metalaştırılması (Gazeteciler, 2020)

Deprem zamanlarında üretilen haberlerde bebek ve çocukların çok fazla ön plana çıkarıldığını görüyoruz. Özellikle kurtarılmaya anları ve söylemleri başta olmak üzere çok sayıda ilişkili konu haberleştiriliyor. İzmir depreminde Ayda bebek, Kahramanmaraş depreminde Kerem bebek gibi pek çok örnekten bahsedilebilir. Bu tür haberleri doğru buluyor musunuz?

Depremlerde böyle bir realite var ve mucize haberlerinde daha çok çocuk görüyoruz. Çocuklar mucize haberlerine daha duygusal bir şey kattıkları için daha çok kullanılıyor. Çocuk kurtulmuşsa doğru buluyorum çünkü orada umut haberleştiriliyor. Umudu haber yapmak bence etik açıdan sorun teşkil etmez. Sadece bunun ticarileştirilmesine karşıyım, metalaştırılması kötü. Meselâ İzmir depreminde arama kurtarma çalışanının Elif bebeğin elini tuttuğu bir fotoğraf vardı, onu kupanın üzerine koymuşlar. Bu saçma sapan bir şey, ticarileştiriliyor ve metalaştırılıyor. Metalaştırmadan böyle haberler yapılabilir çünkü deprem haberciliğinde hayatın devam ettiği ve insanların kurtulduğu konusunda umut

vermek için böyle fotoğraflar kullanılabilir. Ancak bir psikolog değilim. Çocukta bu durum bir travma yaratır mı, yaratırsa ne kadar yaratır konusunda bir şey diyemem ama habercilik açısından baktığımda bir yanlış görmüyorum.

Kahramanmaraş depremi ile ilgili süreçte sosyal medyanın da hem medya kuruluşları hem de vatandaşlar tarafından sıklıkla kullanıldığını gördük. Bu durumun habercilik bağlamında avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Bu süreçte sosyal medya çok verimli kullanıldı. Depremin ilk gününde yardım çağrılarının büyük bir kısmı sosyal medyadan yapıldı. *Twitter*'da, "Şurada-yım, bana yardım edin" şeklinde çok paylaşım gördüm. Demek ki sosyal medya bugünler için var, asıl bugünlerde bizim ihtiyacımız. Tabii ki yurttaş haberciliği dediğimiz kavram burada çok önemli. Meselâ gazetecilerin büyük bir çoğunluğu İstanbul'dan gittiği için sahayı ve neyin nerede olduğunu bilmiyorlar ama yurttaşların hepsinin elinde cep telefonu var zaten. Onların yönlendirmeleriyle hem yardımlar doğru yerlere kanalize edilebildi hem de can kurtarma faaliyetlerinde sosyal medya çok yararlı oldu. Geleneksel medyada medya kuruluşları örneğin Maraş'a bir ekip gönderiyor ve koskoca şehirde sadece bir ekip sahaya gitmiş oluyor. Ama o şehirde binlerce insan var, binlerce insan etkilendi bu depremden. Bu kadar büyük bir olaya zaten siz tek ekiple yetişemezsiniz. Ama sosyal medyadan gelen çağrılarla yardımlar yönlendirildi ve yardım organizasyonları yapıldı. Bence çok başarılı oldu hem oradakiler için hem de oraya yardım gönderenler için. Çok büyük bir yıkım bu, sosyal medya olmasaydı belki de daha çok kişi enkaz altında kalacaktı. Bence kurtulanların önemli bir kısmı sosyal medyadaki çağrılar sayesinde oldu. Dolayısıyla sosyal medya bu süreçte depremin zararlarının ve etkilerinin azaltılmasında çok etkili kullanıldı diyebiliriz.

Dezavantajlarına baktığımızda ise kaç tane olumsuz örnek hatırlıyorsunuz?

Tabii ki haberlerde bilgiler yanlış olabilir ama orada bile sosyal medya kullanıcıları "teyitli mi bu bilgi, doğru mu?" diye soruyorlar. Bu aşamada sosyal medya okuryazarlığı çok önemli. Hepimizin "bize gelen bu bilgi, çağrı doğru mu değil mi?" diye düşünmesi lazım. Kasıtlı olarak yapılmış yanlış yönlendirmeler olabileceğini düşünüyorum ama bin tane çağrıdan belki de beş tanesi böyledir. Yani binde beş ya da on. Sosyal medya kötü kullanılıyor konusuna çok fazla yoğunlaşıyoruz ama sosyal medya kötü kullanılmıyor, gayet iyi kullanılıyor. Bizim sosyal medyanın olumlu tarafını daha çok vurgulamamız gerekiyor. Meselâ sosyal medya engellendiğinde, bir gün boyunca *Twitter*'a girilemediğinde asıl o gün ne kadar yardım çağrısının yapılamadığını düşünün, belki de kaç kişi öldü. Onu hiç hesaba katıyor muyuz? Bence asıl onu hesaba katmak lazım. Yani yanlış bir haber paylaşıldı diye sosyal medyayı günah keçisi haline getirmeye hiç gerek yok. Kullanıcılar da çok dikkatliydi çünkü herkes şunun farkında: yanlış bir şey yaparsak bizi gözaltına alırlar. Zaten yanlış bir şey yapanlara hemen müdahale ettiler. Sosyal medyayı bir dezenformasyon çukuru

olarak sunuyorlar ama öyle olduğunu düşünmüyorum. Zaten sosyal medyada yanlış bir şey paylaşıldığında birileri, “Senin yaptığın şey yanlış, bunu düzelt” diyebiliyor size. Bence o da çok önemli.

Kahramanmaraş depreminden sonra enkaz altında kurtarılmayı bekleyen kişiler, sosyal medya paylaşımları yaptılar ve yardım isterken durumları hakkında bilgi de verdiler. Dolayısıyla kişiler kendi haberlerinin öznesi oldular ve toplumun bilgilendirilmesinde rol oynadılar diyebilir miyiz? Bu durum bir habercilik faaliyeti olarak değerlendirilebilir mi?

Kesinlikle. Yurttaş haberciliği dediğim şey bu. Habercilik olarak da değerlendirilebilir ama asıl olarak kendi durumunuzla ilgili bir bilgiyi sadece paylaşmıyorsunuz, aynı zamanda bu haberin öznesisiniz. Hem sunanıyorsunuz hem de öznesisiniz. Deprem döneminde de kişinin özne de olduğu bir yurttaş haberciliği yapıldı. Dolayısıyla burada yurttaş haberciliğinin çok iyi işlediğini düşünüyorum. Sahada, “Neden gelip haberimizi yapmıyorsunuz?” diyen çok az kişi oldu meselâ çünkü herkes kendi haberini yapıyor zaten. Kendi haberini yapmasa da sosyal medyada görüyor ve paylaşıyor. Televizyon kameraları olmasa bile insanlar çekiyorlar, oradan haber geçiyorlar. İlla medyanın oraya gitmesine gerek yok, artık herkes medya. Enkaz altındakiler bile anlık bilgi verdiler, çağrılar yaptılar, videolarını paylaştılar. İnanılmaz.

Deprem sonrasında gerçek bilgilerin yanı sıra gerçek dışı bilgilerin de habereleştirildiğine ve sosyal medya platformlarında dolaşıma girdiğine tanıklık ettik. Deprem haberciliğinde görülen misenformasyonu ve dezenformasyonu önlemek için neler yapılmalıdır?

Burada sorumlu ve etik habercilik devreye giriyor. Bazen bunu kasıtlı biçimde yaptıklarını ve yaparken de kötü niyetli olduklarını düşünüyorum. Meselâ bir tane örnek vereceğim: TRT World dünyadaki uzmanları konuşturmuş, uzmanlar da bunun büyük bir deprem olduğunu söylüyorlar. Evet, büyük bir deprem, doğru. Ama mesela bunu Anadolu Ajansı (AA) almış, gerçeğin yarısını vermiş⁵. Siz gerçeğin yarısını verdiğinizde gerçeğin öbür yarısını gizlemiş oluyorsunuz. Bu yanlış ve kasıtlı bir şey. Habercilik etik ilkelere uygun yapılmalı. Gazetecilik etiği dediğimiz şeye uygun davranacaksınız. Gerçeği bozmadan aktarman lazım. Uzman eleştiri de yapabilir, “Şu yanlış yapıldı” dediği zaman sen “Ama biz bunu veremeyiz” diyemezsin. Sen habercisin, mikrofon uzattığında söylenen şeyi doğru aktarmak zorundasın. Ben hakaret etmiyorsam, suç olan bir şey söylemiyorsam bir gazeteci, “Ben söylenen şeyi doğru aktarmak durumundayım” demeli. Önceki depremler ile ilgili paylaşılan ama yeniymiş gibi sunulan görüntülerde ise muhabirler ya da haber merkezlerinde çalışanlar daha dikkatli olmalı. Bu görüntü gerçek mi diye bakmalı, bu çok zor değil. *Google*

---

⁵ Konuyla ilgili habere ulaşmak için bkz.: (Diken, 2023).

aramalardan bile bu bilgiye erişilebilir, fotoğraflar gerçek mi değil mi diye teyit edilebilir.

Medya okuryazarlığı kavramının deprem sonrasında üretilen yalan haberlerin yayılımının engellenmesinde önemi nedir?

İnsanlar kendi dünya görüşlerine, sahip oldukları bakış açılarına uyumlu olan şeyleri daha kolay kabulleniyorlar ve paylaşıyorlar. Doğru mu yanlış mı olduğuna çok fazla bakmıyorlar. Diyelim ki bir paylaşım yapılmış, paylaşımın yanlış olduğu anlaşılabilir ama onu hâlâ yaymaya devam ediyorlar çünkü bu onun umurunda değil. Umurunda değil derken, belki yanlışlandığının farkında değil, o onu doğru kabul etmiş. Çünkü işine geliyor veyahut kendi görüşlerini pekiştiren bir şey haline gelmiş. Bunlar yanlış meselâ. Bu aşamada eleştirel medya okur yazarlığı devreye giriyor. Yani her şeye karşı eleştirel olacaksın, "Acaba bu yanlış mı doğru mu?" diyeceksin. Yanlış şeyleri paylaşmanın bir anlamı yok, hele kasıtlı paylaşım hiç kabul edilemez. Kasıtlı bir biçimde bir bilginin yanlış olduğunu bile bile paylaşıyorsa o zaman dezenformasyondur. O yüzden medya okuryazarlığının çok önemi var. Medya okuryazarlığı bize mesafeli olmamız gerektiğini de hatırlatıyor. Kendimizi çok fazla angaje ettiğimizde o mesafe ortadan kalkıyor çünkü. Meselâ iktidarı destekliyorsanız size her şey güzel, iktidarın karşısındaysanız da her şey kötü gözüküyor. Böyle bir şey olabilir mi? Bir şey ne yüzde yüz iyidir ne de yüzde yüz kötüdür. İyi şeyler de vardır, kötü şeyler de vardır. İyi ve kötü şeyi, neyin doğru neyin yanlış olduğunu ayırt edebilmemiz lazım. Mesafe koyabilmeliyiz. Olumlu işleri de görmeliyiz, olumsuz şeyleri de eleştirebilmeliyiz ama biraz insafli da olmak gerekiyor.

Sosyal medya kullanıcıları deprem sonrasında yaşanan kaos ortamında doğru habere erişim sağlamak için nasıl bir yol izlemelidir?

Burada güvenilir kaynaklar devreye girmeli. Eğer bir kaynak sizi uzun vadede aldatmıyorsa, kandırmıyorsa, size doğru bilgiyi vermeye çalışıyorsa o güvenilir kaynaktır. Herkesin güvendiği kaynaklar vardır zaten. Bu sosyal medya hesapları da olabilir veyahut bir medya kuruluşunun hesabı da olabilir. Güvendiğimiz insanlar, gazeteciler de var meselâ. Bunları takip edeceksin. Yapabileceğimiz en iyi şey bu.

Bu süreçte doğrulama platformlarından da yararlanılabilir mi?

Tabii ki, kesinlikle. Ama onlar olay olduktan belki saatler, belki günler sonra teyit yapabiliyor. Doğrulama işi, doğrulama platformları çok önemli ama onlar daha çok neyin kalıcı hale gelip gelmemesine odaklanıyorlar. Yalanların anlaşılmasına katkı sağlıyorlar. Bazen çok iddia ortaya atılıyor, doğru mu değil mi bilemiyorsun. Hâlâ daha sonuca ulaşamayan, sonuçlandırılmayan iddialar var çünkü hakikaten sonuçlandırmak çok kolay değil.

Doğrulama platformlarının sayısı artmalı mı?

Artmanın ötesinde bu platformlar desteklenmelidir. Devletin Dezenformasyonla Mücadele Merkezi olmaz. İki günde bir dezenformasyon bülteni yayımlıyorlar. Bu işi niye onlar yapıyor? Birçok doğrulama platformu var. Bağımsız platformların önünü aç, onlara destek ol, onlara fon aktar, onlar işlerini düzgün yapsınlar. Medyayı destekle, medyayı ayırıştırma. Devletin kurumu, milletin medyasını karşısına almış durumda. Böyle bir şey olabilir mi? Devletin birimi, milletin medyasına karşı. Böyle bir şey olmaz. Sen bir devlet kurumusun, bu medya da bu ülkenin medyası. Onu niye karşına alıyorsun muhalif diye? Bırak o da muhalif olsun, o da farklı görüşleri aktarsın. Cevap ve düzeltme prosedürü neredeyse ortadan kalktı, onun yerine deniyor ki, “bu dezenformasyondur”. Ne gerek var? Yanlış bir haber yapılmışsa açarsın telefonu, “Bu haberdeki şu bilgi yanlış, bunu düzeltin” dersin. Onlar da düzeltirler. Böyle milletin medyasına, “Bu dezenformasyon yapıyor, bu yalan haber yapıyor” diyemezsin. Bu ülkenin gazetecileri bunlar, hepsi kamusal bir görev yapıyorlar. Bu çok yanlış.

Kahramanmaraş depreminde kimi medya kuruluşlarının depremin olumsuz yönlerini kimi medya kuruluşlarının ise depremden sonra yaşanan olumlu gelişmeleri ön plana çıkardığına tanıklık ettik. Deprem gibi somut bir olayı medya kuruluşlarının kendi ideolojileri doğrultusunda farklı açılardan ele almasını nasıl yorumlayabiliriz?

Daha muhalif bakan medya yardım çabalarının geç başlamasını, koordinasyonsuzluğu ön plana çıkaran haberler yaptılar. Bu doğru. Öbürü de doğru çünkü olumlu şeyler de oluyor. Bence dengeli bir habercilik yapılmalı. Burada olumsuz şeyleri paylaşırken olumlu gelişmeleri de görmezden gelmemek lazım. Ne olursa olsun binlerce ekip orada, deprem bölgesine gitti ve oradaki insanlara yardımcı olmaya çalışıyorlar. Bir kısmı arama kurtarma ekibi içerisinde, bir kısmı deprem yardımlarını yürütüyor, bir kısmı da orada çadır kuruyor. Bu insanlara da haksızlık edilmemeli. Sonuçta ne olursa olsun bunları da haber yap, eksiklikleri de haber yap. Hep olumsuzları göstermek de kötü, her şey güllük gülistanlık demek de kötü. Güllük gülistanlık değil orası, olumsuzluklar oldu. Meselâ 6-7 gün bazı göçüklere hiçbir ekip gitmediği için ölen insanlar oldu orada, belki de sağdı onlar bilemiyoruz ki. Medya bunları haber yapmasını mı? Bunları da yapsın ama öbürünü de yapsın. Dengeli ve objektif olacaksın, gerçeği aktaracaksın. Medyamızın bazen şirazesini kaçıyor, bir orta yolu bulamıyoruz. Olumsuzluğu da aktar, olumluyu da aktar, ikisini de aktar. Bu çerçevede medyanın dengesiz habercilik yapmasını kutuplaşmış medya yapısına sahip olmasıyla açıklayabiliriz. Bizim medyamız her şeye ya iktidarın penceresinden ya da iktidarın karşısından bakıyor. Sen gazetecilik penceresinden bakacaksın. Aslında bunu yapan, işini gerçekten düzgün yapmaya çalışan televizyoncular ve gazeteciler oldu. Hepsi böyle değil tabii ama böyle bakınca ya her şey iyi

görünüyor ya da kötü görünüyor. Bizde çok fazla militan gazetecilik refleksi var. Militan gazetecilikten vazgeçmek lazım. Her şey iyi değil yani, her şey kötü de değil.

Kaynakça

AFP. (2023, 9 Şubat). Turkish father's pain symbolises quake tragedy. *AFP*. 21 Şubat 2023 tarihinde <https://www.afp.com/en/inside-afp/turkish-fathers-pain-symbolises-quake-tragedy> adresinden erişilmiştir.

Anadolu Ajansı. (2017, 19 Eylül). Trafik kazası haberlerinin yayım ilkeleri belirlendi. *Anadolu Ajansı*. 8 Mart 2023 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/trafik-kazasi-haberlerinin-yayim-ilkeleri-belirlendi/912783> adresinden erişilmiştir.

Diken. (2023, 13 Şubat). AA yine yalanlandı: 'Deprem kaçınılmazdı, afetin ölçeği değil'. *Diken*. 8 Mart 2023 tarihinde <https://www.diken.com.tr/aa-yine-yalanladi-amerikali-akademisyen-deprem-kacinilmazdi-afetin-olcegi-degil/> adresinden erişilmiştir.

Gazeteciler. (2020, 6 Kasım). Elif baskılı kupa köşe yazılarında. *Gazeteciler*. 28 Şubat 2023 tarihinde <https://www.gazeteciler.com/haber/elif-baskili-kupa-kose-yazilarinda/407889> adresinden erişilmiştir.

Haber Üsküdar. (2023, 12 Şubat). Üsküdar İletişimden Deprem Haberciliği Rehberi. *Haber Üsküdar*. 8 Mart 2023 tarihinde <https://haberuskudar.com/uskudar-iletisimden-deprem-haberciligi-rehberi> adresinden erişilmiştir.

Çıkar çatışması: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Finansal destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Conflict of interest: There are no conflicts of interest to declare.
Financial support: No funding was received for this study.